

П. В. Хряпінськийдоктор юридичних наук, професор
Національний гірничий університет, м. Дніпропетровськ**НОРМИ ПОМ'ЯКШЕННЯ ПРИЗНАЧЕНОГО ПОКАРАННЯ
В КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ**

У статті досліджено юридичну природу норм пом'якшення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, які свідчать про позитивну посткримінальну поведінку засудженого.

Ключові слова: пом'якшення покарання, позитивна посткримінальна поведінка, обставини, що пом'якшують покарання.

Поширеним різновидом кримінально-правового заохочення є пом'якшення покарання, яке призначається за наявності обставин, що його пом'якшують. Таке заохочення стимулює до свідомої позитивної посткримінальної поведінки винного. Усі заохочувальні норми пом'якшення покарання, що призначається, поділяють на: 1) пом'якшення призначеного покарання за наявності таких обставин: з'явлення із зізнанням, щире каяття або активне сприяння розкриттю злочину; добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди; надання медичної допомоги потерпілому безпосередньо після вчинення злочину; вчинення злочину з перевищенням меж крайньої необхідності; виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, поєднане з вчиненням злочину у випадках, передбачених КК (пп. 1), 2), 2-1), 8), 9) ч. 1 ст. 66 КК); 2) призначення покарання, нижчого від найнижчої межі, або перехід до більш м'якого виду покарання, коли обставини, передбачені пп. 1), 2), 2-1), 8), 9) ч. 1 ст. 66 КК, входять до сукупності обставин, що пом'якшують покарання (ч. 1 ст. 69 КК); 3) призначення покарання, яке не перевищує двох третин максимального покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, передбачених пп. 1), 2) ч. 1 ст. 66 КК, за відсутності обставин, що обтяжують покарання, а також при визнанні підсудним своєї вини (ст. 69-1 КК).

Кримінально-правовим нормам, що пом'якшують покарання, за умов його призначення, при обставинах, що пом'якшують покарання, присвятили свої дослідження такі вітчизняні криміналісти, як: В. В. Антипов, М. І. Бажанов, В. М. Бурдін, Т. А. Денисова, О. В. Євдокімова, Г. О. Єремій, Л. М. Кривоченко, Є. О. Письменський, О. П. Рябчинська, Є. Ю. Самойленко, С. В. Сахнюк, В. І. Тютюгін, А. М. Яценко та ін.

Метою статті є дослідження юридичної природи пом'якшення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, які свідчать про позитивну посткримінальну поведінку засудженого.

Пом'якшення покарання є самостійним напрямом кримінально-правової політики України у сфері пеналізації [18, с. 68; 11, с. 17; 14, с. 290]. Термін "пом'якшення" в українських словниках тлумачать як зменшення, послаблення сили або ступеня вияву чогось [10, с. 681]. Певне покарання, як особлива форма державного примусу, знаходить своє відображення в санкції статті кримінального закону та вироку суду, своїм основним змістом має кару, яка характеризує його тяжкість. Таким чином, пом'якшення покарання полягає в зменшенні кари, тобто в зменшенні тяжкості покарання, визначеної кримінально-правовою санкцією або вироком суду. Залежно від того, де знаходить своє відображення пом'якшення покарання, у кримінальному законі, який є законодавчим актом, чи у вироку або постанові суду, які є правозастосовними актами, необхідно розмежовувати два рівні пом'якшення покарання: законодавчий та правозастосовний. Законодавчий рівень пом'якшення покарання відповідає стадії законотворення й здійснюється законодавцем – Верховною Радою України, тоді як правозастосовний рівень – стадії призначення покарання та здійснюється виключно судом.

Пом'якшення призначеного покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, передбачене в ч. 1 ст. 66 КК. До обставин, що пом'якшують покарання й свідчать про позитивну посткримінальну поведінку засудженого, належать: 1) з'явлення із зізнанням, щире каяття або активне сприяння розкриттю злочину; 2) добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди; 3) надання медичної допомоги потерпілому безпосередньо після вчинення злочину; 4) вчинення злочину з перевищенням меж крайньої необхідності; 5) виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, поєднане з вчиненням злочину у випадках, передбачених КК (пп. 1), 2), 2-1), 8), 9) ч. 1 ст. 66 КК).

Юридична природа обставин, що пом'якшують покарання, у доктрині кримінального права визначається по-різному. Так, Т. Л. Сергеева і М. Д. Шаргородський вважали, що во-

ни пом'якшують вину особи, І. І. Карпець пов'язує їх із пом'якшенням суспільної небезпечності вчиненого діяння, Б. А. Куринов і Н. Ф. Кузнєцова розглядають обставини, що пом'якшують покарання, як такі, що впливають на покарання [2, с. 27; 6, с. 92; 15, с. 43]. Безумовно, проблема обставин, що пом'якшують покарання, до речі, і тих, що обтяжують, є складною, самостійною проблемою теорії і практики кримінального права. У літературі неодноразово зазначали критики одні та, відповідно, обстоювалися інші погляди на юридичну природу, види й значення обставин, що пом'якшують покарання. Здається, найбільш точно визначив юридичну природу, що пом'якшують і обтяжують покарання, М. І. Бажанов, який окреслив їх різноманітними факторами, що стосуються особи винного та вчиненого нею злочину, які, відповідно, зменшують суспільну небезпечність злочину й злочинця, а відтак, і ступінь відповідальності засудженого. «Вплив кожної із цих обставин окремо та в сукупності з іншими, – зазначав М. І. Бажанов, – може призвести до: 1) призначення покарання, ближчого до нижчої межі (мінімуму) санкції статті КК, що передбачає відповідальність за вчинений злочин; 2) призначення менш тяжкого виду покарання при альтернативній санкції статті КК; 3) призначення покарання, нижчого за нижчу межу (мінімум) покарання санкції статті КК; 4) переходу до більш м'якого покарання, передбаченого в санкції статті КК; 5) застосування умовного засудження; 6) визначення менш суворого режиму відбування позбавлення волі» [1, с. 40]. З урахуванням нововведень у КК, обов'язок суду полягає ще й у тому, щоб при призначенні покарання враховувати, що за наявності обставин, що пом'якшують покарання, передбачених пп. 1 та 2 ч. 1 ст. 66 КК, відсутності обставин, що обтяжують покарання, а також при визнанні підсудним своєї вини, строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу (ст. 69-1 КК).

У п. 1 Постанови Пленуму Верховного Суду України від «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24.10.2003 р. № 7 звертається увага судів на те, що вони при призначенні покарання в кожному випадку і щодо кожного підсудного, який визнається винним у вчиненні злочину, мають суворо дотримуватися вимог ст. 65 КК стосовно загальних zasad призначення покарання, оскільки саме через останні реалізуються принципи законності, справедливості, обґрунтованості та індивідуалізації покарання. Призначаючи покарання, у кожному конкретному випадку суди зобов'язані враховувати ступінь тяжкості вчиненого злочину, дані про особу винного та обставини справи, що пом'якшують і обтяжують покарання. Особі, яка вчинила

злочин, має бути призначене покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та запобігання новим злочинам [13]. Відтак, урахування наявних обставин, що пом'якшують покарання, є обов'язком суду. Серед обставин, що пом'якшують покарання й свідчать про позитивну посткримінальну поведінку винного, за результатами наших досліджень, найчастіше суди посилаються на з'явлення із зізнанням, щире каяття або активне сприяння розкриттю злочину (п. 1) ч. 1 ст. 66 КК – близько 25,3% від загальної кількості врахованих обставин, що пом'якшують покарання, з них 6,5% – це повне визнання своєї вини засудженим, невисоким, на жаль, є добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди, у вивчених справах ця обставина позначена тільки у 7,3% вироків. У дослідженнях інших правників цей показник становить від 2,5% до 6,1% [7, с. 78; 9, с. 122]. Випадків урахування вчинення злочину з перевищенням меж крайньої необхідності та виконанням спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації як обставини, що пом'якшує покарання, в обвинувальних вироків нам не зустрілося. Надання медичної допомоги потерпілому безпосередньо після вчинення злочину (п. 2-1) ч. 1 ст. 66 КК), що введено до переліку обставин, що пом'якшують покарання, Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності» № 270-VI від 15.04.2008 р. [12], вже тривалий час використовується як обставина, що пом'якшує покарання у російському кримінальному законодавстві (п. «к» ч. 1 ст. 61 КК РФ). Дослідники зазначають, що вона зустрічається у 8,3% випадків урахування обставин, що пом'якшують покарання [9, с. 157]. Ефективність цієї обставини полягає в тому, що своїми позитивними діями з надання допомоги потерпілому безпосередньо після вчинення злочину винний втручається в розвиток звичайної течії причинно-наслідкових зв'язків і зменшує (мінімізує) тяжкі наслідки свого злочину. Йдеться, насамперед, про надання першочергової та невідкладної допомоги потерпілому на місці події, виклик невідкладної медичної допомоги, транспортування потерпілого до лікарського заходу, добровільну здачу крові для потерпілого тощо. Як доведено в дослідженнях, скажімо, злочинів проти безпеки руху та експлуатації різних видів транспорту, зазначена соціально корисна поведінка винного безпосередньо після злочину спроможна значною мірою мінімізувати суспільно небезпечні наслідки для життя і здоров'я потерпілих [3, с. 61–62; 8, с. 203].

Згідно з ч. 1 ст. 69 КК, за наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, з урахуванням особи винного, суд, умотивувавши своє рішення, може призначити основне покарання, ниж-

че від найнижчої межі, встановленої в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК, або перейти до іншого, більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК за цей злочин. У цьому випадку суд не має права призначити покарання, нижче від найнижчої межі, встановленої для такого виду покарання в Загальній частині КК.

Підставою призначення більш м'якого покарання, як обґрунтовано вказує В. Я. Тацій, виступає декілька обставин, що пом'якшують покарання, які в органічній єдності істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину та небезпечність особи винного [16, с. 107]. Раніше в ст. 44 КК України 1960 р. йшлося про наявність "виключних обставин справи", які рядом правників розумілися, як нетипові обставини, що пом'якшують покарання, та мали виключне значення для конкретної справи. На практиці ж "виключними обставинами справи" визнавали: запобігання шкідливим наслідкам та добровільне відшкодування збитків, вчинення злочину у зв'язку із тяжким збігом особистих обставин, відсутність шкідливих наслідків, визнання вини, активне сприяння розкриттю злочину, другорядну роль у вчиненні злочину, наявність дітей та утриманців, хворобу утриманців, несприятливі умови роботи, неправомірну поведінку потерпілого, службову залежність тощо [1, с. 133]. Це надало підстави більшості правників стверджувати, що при цьому слід враховувати не якісь "особливі, нетипові чи виключні" обставини, а будь-які обставини, що пом'якшують покарання й зменшують ступінь суспільної небезпечності злочину [5, с. 67].

Згідно з п. 8 Постанови Пленуму Верховного Суду України "Про практику призначення судами кримінального покарання" від 24.10.2003 р. № 7, призначення основного покарання, нижчого від найнижчої межі, передбаченої законом за цей злочин, або перехід до іншого, більш м'якого виду основного покарання, або непризначення обов'язкового додаткового покарання (ст. 69 КК) може мати місце лише за наявності декількох (не менше двох) обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, з урахуванням особи винного. У кожному такому випадку суд зобов'язаний у мотивувальній частині вироку зазначити, які саме обставини справи або дані про особу підсудного він визнає такими, що істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину і впливають на пом'якшення покарання, а в резолютивній – послатися на ч. 1 ст. 69 КК. При цьому необхідно враховувати не тільки мету й мотиви, якими керувалася особа при вчиненні злочину, а й її роль серед співучасників, поведінку під час та після вчинення злочинних дій тощо [13].

Має рацію В. І. Тютюгін, який визначає підставами призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, взяті в єдності й сукупності дві групи чинників, які характеризують вчинений злочин і особу

винного, а саме: а) наявність декількох обставин, які пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину; б) дані, які певним чином позитивно характеризують особу винного [19, с. 390–391]. При цьому суд повинен враховувати як обставини, перераховані в ч. 1 ст. 66 КК, так і будь-які інші обставини, що пом'якшують покарання на підставі ч. 2 ст. 66 КК.

Отже, наявність декількох обставин, що пом'якшують покарання, свідчить про позитивну посткримінальну поведінку особи у вигляді з'явлення із зізнанням, щирого каяття або активного сприяння розкриттю злочину, добровільного відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди, надання медичної допомоги потерпілому безпосередньо після вчинення злочину, вчинення злочину з перевищенням меж крайньої необхідності або виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, поєднане із позитивною особою винного, надають суду можливість призначити більш м'яке покарання, ніж передбачене законом, якого буде цілком достатньо для досягнення цілей виправлення засудженого та невчинення нових злочинів.

Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, передбачає, що за наявності обставин, що пом'якшують покарання, передбачених пп. 1 та 2 ч. 1 ст. 66 КК, відсутності обставин, що обтяжують покарання, а також при визнанні підсудним своєї вини, строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК (ст. 69-1 КК).

Підставами призначення покарання, строк або розмір якого не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті Особливої частини КК, є поєднані в сукупності такі обставини: 1) з'явлення із зізнанням, щире каяття або активне сприяння розкриттю злочину й добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди; 2) відсутність обставин, що обтяжують покарання; 3) визнання підсудним своєї вини. Відповідно до цього злочин будь-якої тяжкості та особа, яка його вчинила, не повинні мати обставин, що обтяжують покарання (ч. 1 ст. 67 КК). Якщо будь-яка з обставин, що обтяжують покарання, включена до основного чи кваліфікованого (особливо кваліфікованого) складу злочину як конструктивна ознака, це не може стати перепорою для застосування такого пом'якшення покарання. Це рішення ґрунтується на загальному положенні, якщо якась із обставин, наведених у ч. 1 ст. 66, ч. 1 ст. 67 КК, передбачена в статті Особливої частини КК як ознака злочину, що впливає на його кваліфікацію, суд при призначенні покарання не може ще раз враховувати її як обставину,

що пом'якшує або обтяжує покарання. Тому, скажімо, можливе призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, у разі, якщо особа вчинила розбещення щодо неповнолітньої особи, передбачене ч. 2 ст. 156 КК, чи забруднення або псування земель, що спричинило тяжкі наслідки, передбачене ч. 2 ст. 239 КК.

Виникла проблематична ситуація щодо можливості призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання у випадку, коли санкції статей передбачають як найбільш суворий вид покарання довічне позбавлення волі, – ст. 112, ч. 2 ст. 115, ч. 3 ст. 258, ст. 348, ст. 379, ст. 400, ч. 2 ст. 404, ч. 2 ст. 438, ч. 2 ст. 439, ч. 1 ст. 442, ст. 443 КК. Як здається, у такому разі неможливе застосування ст. 69-1 КК, оскільки очевидно є недоречність визначення двох третин покарання у вигляді довічного позбавлення волі. З цієї причини обґрунтованим, на наш погляд, було б доповнення ст. 69-1 КК частиною другою з таким змістом: “До особи, яка вчинила особливо тяжкий злочин, за який згідно із законом може бути призначене довічне позбавлення волі, призначення покарання в порядку, передбаченому цією статтею, виключається”. При цьому слід враховувати, що довічне позбавлення волі не застосовується до осіб, що вчинили злочини у віці до 18 років, і до осіб у віці понад 65 років, а також до жінок, що були в стані вагітності під час вчинення злочину або на момент винесення вироку (ч. 2 ст. 64. КК).

У дослідженнях багатьох правників знаходимо пропозиції щодо обов'язкового зниження покарання в разі відповідного комплексу позитивної посткримінальної поведінки. Так, Г. А. Кригер пропонував ввести до кримінального закону норму про обов'язкове зниження покарання або навіть повне звільнення від нього, якщо винний у злочинах проти власності добровільно відшкодує завдані збитки [4, с. 321]. Його пропозиція була підтримана М. І. Бажановим та М. Д. Лисовим [1, с. 53; 7, с. 79]. У сучасному кримінальному законодавстві вони реалізовані в інститутах звільнення від кримінальної відповідальності та покарання, призначенні покарання за наявності однієї чи декількох обставин, що пом'якшують покарання. Скажімо, ч. 1 ст. 62 КК РФ передбачає, що призначене покарання не може перевищувати трьох чвертей максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК, у разі наявності обставин, що пом'якшують покарання, передбачених пунктами “и” і “к” частини першої ст. 61 КК та відсутності обставин, що обтяжують покарання [17].

Оптимізація застосування призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують його, має визначатися диференційованим підходом до різних категорій засуджених. Тому, за наявності визначеного ст. 69-1 КК комплексу позитивної пост-

кримінальної поведінки, не можна визнати досконалою універсальність пом'якшення покарання. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, не буде застосовуватись за вчинення злочинів невеликої й середньої тяжкості, оскільки передумови та підстави звільнення від кримінальної відповідальності й покарання в цих випадках є менш вибагливими до змісту позитивної поведінки особи, після вчинення злочину (ст. 45, 46, ч. 4 ст. 74, 75 КК та ін.). Відтак, залишається призначення покарання за наявності декількох обставин, що пом'якшують покарання, при вчиненні тяжких та особливо тяжких злочинів. У ч. 3 і ч. 4 ст. 12 КК ці злочини за ступенем тяжкості співвідносяться як “один до двох”: злочином середньої тяжкості є злочин, за який передбачене покарання у вигляді позбавлення волі на строк не більше п'яти років, а тяжким злочином є злочин, за який передбачене покарання у вигляді позбавлення волі на строк не більше десяти років. Логічним, виходячи із цих міркувань, було б подвійне диференціювання максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті Особливої частини КК.

Відтак, доходимо **висновку**, що призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, було б гнучкішим і відповідало принципам індивідуалізації та справедливості кримінального покарання, якщо передбачити, що за вчинення тяжких злочинів призначене покарання не може перевищувати половини, а за вчинення особливо тяжких злочинів не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті Особливої частини КК. За цих рекомендацій диспозиція ст. 69-1 КК мала б такий вигляд: “Суд зобов'язаний пом'якшити покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, передбачених пп. 1 та 2 ч. 1 ст. 66 КК, відсутності обставин, що обтяжують покарання, а також при повному визнанні підсудним своєї вини: а) за вчинення тяжкого злочину строк або розмір покарання не може перевищувати половини максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК; б) за вчинення особливо тяжкого злочину строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК. До особи, яка вчинила особливо тяжкий злочин, за який згідно із законом може бути призначено довічне позбавлення волі, призначення покарання в порядку, передбаченому цією статтею, виключається”.

Список використаної літератури

1. Бажанов М. И. Назначение наказания по советскому уголовному праву : мо-

- нография / М. И. Бажанов. – Киев : Вища школа, 1980. – 216 с.
2. Карпец И. И. Индивидуализация наказания : монография / И. И. Карпец. – Москва : Юрид. лит., 1961. – 152 с.
  3. Касинюк В. И. Вопросы квалификации транспортных преступлений : учеб. пособ. / В. И. Касинюк, З. Г. Корчева. – Киев : УМК ВШ, Харьк. юрид. ин-т, 1988. – 70 с.
  4. Кригер Г. А. Квалификация хищений социалистического имущества : монография / Г. А. Кригер. – Москва : Юрид. лит., 1974. – 336 с.
  5. Кругликов Л. Л. Уголовно-правовые средства обеспечения справедливости наказания : учеб. пособ. / Л. Л. Кругликов. – Ярославль : Изд-во Яросл. гос. ун-та, 1986. – 72 с.
  6. Кузнецова Н. Ф. Отягчающие и смягчающие обстоятельства, учитываемые при определении меры наказания / Н. Ф. Кузнецова, Б. А. Куринов // Применение наказания по советскому уголовному праву : науч. издан. – Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1958. – С. 92–96.
  7. Лысов М. Д. Наказание и его применение за должностные преступления : монография / М. Д. Лысов. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1977. – 157 с.
  8. Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту : монография / В. А. Мисливий. – Дніпропетровськ : Юридична академія МВС України, 2004. – 380 с.
  9. Мясников О. А. Смягчающие и отягчающие наказание обстоятельства в теории, законодательстве и судебной практике : монография / О. А. Мясников. – Москва : Юрлитинформ, 2002. – 240 с.
  10. Новый тлумачний словник української мови : в 4 т. / укл.: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – Київ : Аконт, 1998. – Т. 2. – 935 с.
  11. Пономаренко Ю. А. Виды наказаний по уголовному праву Украины : монография / Ю. А. Пономаренко. – Харьков : ФИНН, 2009. – 344 с.
  12. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності : Закон України від 15.04.2008 р. № 270-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 24. – Ст. 236.
  13. Про практику призначення судами кримінального покарання : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 р. № 7 // Бюлетень Верховного Суду України. – 2003. – № 6. – С. 14–20.
  14. Сахнюк С. В. Пом'якшення покарання як прояв гуманістичних начал кримінального покарання в Україні / С. В. Сахнюк // Вісник Запор. юрид. ін-ту. – 1999. – № 2. – С. 289–295.
  15. Сергеева Т. Л. Вопросы виновности и вины в практике Верховного Суда СССР по уголовным делам : науч. издан. / Т. Л. Сергеева. – Москва : Госюриздат, 1950. – 121 с.
  16. Тацій В. Я. Вопросы применения ст. 43 УК РСФСР / В. Я. Тацій // Правоведение. – 1976. – № 6. – С. 104–110.
  17. Уголовный кодекс Российской Федерации 1996 г. по состоянию на 01.06.2012 г. [Электронный ресурс] // Официальный сайт Верховного Суда Российской Федерации. – Режим доступа: www.suprcourt.ru/.
  18. Фріс П. Л. Завдання кримінально-правової політики / П. Л. Фріс // Наше право – 2004. – № 2. – Ч. 1. – С. 81–87.
  19. Хряпінський П. В. Кримінальне право України: загальна частина : навч. посіб. / П. В. Хряпінський. – Суми : Університ. книга, 2009. – 687 с.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2014.

Хряпінський П. В. Норми смягчення назначеного покарання в Уголовном кодексе Украины

В статье исследована юридическая природа нормы смягчения назначеного наказания при наличии смягчающих обстоятельств, свидетельствующих о позитивном посткриминальном поведении осужденного.

Ключевые слова: смягчение наказания, позитивное посткриминальное поведение, смягчающие обстоятельства.

Khriapinskiy P. Norms Mitigate Punishment in the Criminal Code of Ukraine

The paper studies the legal nature of the rules mitigate punishment in the presence of mitigating circumstances, evidence of the positive behavior of post-convict. Optimizing the use of punishment in the circumstances in mitigation of punishment should be determined differentiated approach to different categories of prisoners. Therefore, if a certain article. 69-1 CC complex positive behavior can not be considered the ultimate versatility mitigate punishment. Punishment for circumstances in mitigation of punishment will not be applied for crimes of small and medium gravity crimes as background and grounds for exemption from criminal liability and punishment in these cases is less demanding for the content of positive behavior of the person after the crime.

We conclude that the sentencing in the circumstances mitigating punishment would be more flexible and consistent with the principles of justice and individualization of punishment if expected that for serious crimes sentence may not exceed half, and for committing heinous crimes can not exceed two-thirds of the maximum term or the size of the most severe punishment prescribed appropriate sanction article of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: mitigation of sentence of post positive behavior, mitigating circumstances.